

Konstitutionsutskottets betänkande

1999/2000:KU18

Helgdagar, ordnar och flaggor

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet ett antal motioner från allmänna motionstiden 1998 och 1999 om helgdagar, ordensväsendet samt om flaggor och flaggning. Utskottet avstyrker samtliga motioner. Fyra reservationer har lämnats.

Motionerna

1998/99:K202 av Ulla Hoffmann och Kenneth Kvist (v) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till sådan ändring i lagen om allmänna helgdagar som innebär att den 8 mars blir allmän helgdag.

1998/99:K215 av Bertil Persson (m) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att använda EU-flaggan i anslutning till riksdagsbyggnaderna i enlighet med vad som anförts i motionen,

1998/99:K218 av Lars Björkman och Elizabeth Nyström (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stärkandet av den svenska nationalismen.

1998/99:K246 av Per Unckel m.fl. (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till ändring i lagen om allmänna helgdagar (1989:253) i enlighet med vad som anförts i motionen.

1999/2000:K208 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m) vari yrkas att riksdagen beslutar om sådant flaggarrangemang i plenisalen att den svenska flaggan placeras i anslutning till talarstolen i enlighet med vad som anförts i motionen.

1999/2000:K240 av Ingvar Svensson m.fl. (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att göra nationaldagen den 6 juni till en allmän helgdag,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att frågan om vilken dag som skall ersätta den nya helgdagen utreds ytterligare.

1999/2000:K241 av Inger Davidson (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att ordensreformen från 1974 skall upphävas,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att en översyn av hela det statliga belöningssystemet bör genomföras.

1999/2000:K243 av Cristina Husmark Pehrsson m.fl. (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en översyn av hela det officiella belöningssystemet och därmed också ordnar och medaljer.

1999/2000:K270 av Ulla Hoffmann och Kenneth Kvist (v) vari yrkas att riksdagen uppdrar åt riksdagens förvaltningsstyrelse att omförhandla överenskommelsen om ordningsföljden mellan slottet, riksdagen och Regeringskansliet när det gäller flagghissning.

1999/2000:K275 av Lars Tobisson (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ökad användning av Europaflaggan och EU-symbolen i offentliga sammanhang,

1999/2000:K278 av Magnus Jacobsson (kd) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om nationaldagsfirande.

1999/2000:K284 av Amanda Agestav och Magnus Jacobsson (kd) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till ett reformerat offentligt belöningssystem.

1999/2000:K294 av Helena Bargholtz (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger talmanskonferensen till känna vad i motionen anförts om att placera en EU-flagga i riksdagens plenisal.

Utskottet

Helgdagar

Motioner

I motion 1998/99:K202 av Ulla Hoffman (v) och Kenneth Kvist (v) begärs förslag till sådan ändring i lagen om allmänna helgdagar som innebär att den 8 mars blir allmän helgdag.

Motionärerna framhåller att FN 1980 proklamerade den 8 mars som internationell kvinnodag. Det innebär att år 2000 har 8 mars i tjugo år haft officiell status som den dag då kvinnor världen över samlas och gör manifestationer. Många kvinnor är dock förhindrade att delta i de demonstrationer, manifestationer, möten, föreläsningar, seminarier eller konferenser som anordnas på den internationella kvinnodagen därför att den oftast infaller på en arbetsdag. 15 andra länder har redan beslutat att göra 8 mars till helgdag, och motionärerna anser att Sverige bör vara ytterligare ett land bland dessa. Ett beslut om att 8 mars skall vara helgdag skulle enligt motionärerna vara en viktig markering av Sverige som ett land som strävar efter jämställdhet.

I motion 1998/99:K246 av Per Unckel m.fl. (m) hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag till ändring i lagen om allmänna helgdagar (1989:253) i enlighet med vad som anförts i motionen.

I motionen anförts sammanfattningsvis följande.

Vi lever i en alltmer internationaliserad värld. För Sveriges del har detta främst tydliggjorts genom medlemskapet i Europeiska unionen. Internationaliseringen syftar till ökat samarbete över nationsgränserna. För oss finns dock ingen motsättning mellan att eftersträva samarbete och att värna vårt nationella kulturarv. Ett nationaldagsfirande som är upplagt på lämpligt sätt kan motverka rasism och främlingsfientlighet. Av kostnadsskäl bör en annan arbetsfri dag upphöra när den 6 juni blir helgdag. Av skäl som redovisats av Nationaldagsutredningen bör annandag pingst därför upphöra som arbetsfri dag.

Enligt motion 1999/2000:K240 av Ingvar Svensson m.fl. (kd) bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts om att göra nationaldagen den 6 juni till en allmän helgdag (yrkande 1). Det är enligt motionen en självklarhet att alla skall kunna fira denna dag. Frågan om vilken dag som skall ersätta den nya helgdagen bör utredas ytterligare. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna (yrkande 2).

I motion 1999/2000:K278 av Magnus Jacobsson (kd) föreslås att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om nationaldagsfirande. Enligt motionären är det viktigt att vi använder de nationella symboler som finns på ett sådant sätt att alla som bor i Sverige känner sig delaktiga i den fortsatta uppbyggnaden av det svenska samhället. Det vore därför bra om man använde exempelvis nationaldagen som en dag då man pekar på både dels det gamla, dels det nya Sverige som håller på att växa fram. Motionären anser det önskvärt att nationaldagen blir en allmän helgdag där vi kan fira vår gemensamma nation, men också en dag då man exempelvis i olika kommuner kan hälsa nya kommuninvånare välkomna.

Gällande ordning

Enligt 1 § lagen (1989:253) om allmänna helgdagar avses med allmän helgdag söndagar, däribland påskdagen och pingstdagen, samt nyårsdagen, trettendedag jul, första maj, juldagen och annandag jul, även när de inte infaller på en söndag, vidare långfredagen, annandag påsk, Kristi himmelfärdsdag, annandag pingst, midsommardagen och alla helgons dag. Lagen trädde i kraft den 1 januari 1990.

I förarbetena (prop. 1988/89:114 s. 5) konstateras att flera funktioner är knutna till helgdagsbegreppet genom föreskrifter i olika författningar. Det gäller framför allt föreskrifter som reglerar när åtgärder skall vidtas och hur tiden skall beräknas när en förfalldag e.d. infaller på en söndag eller annan allmän helgdag. Som exempel nämns vidare att enligt 9 § semesterlagen (1977:480) gäller bl.a. att helgdagar normalt inte räknas som semesterdagar. Vidare framhålls i propositionen att vad som är allmän helgdag är av stor rättslig och samhällsekonomisk betydelse.

Med anledning av propositionen om allmänna helgdagar väcktes motioner med förslag om att nationaldagen skulle bli helgdag. Vid sin behandling av propositionen jämte motioner hänvisade utskottet (bet. 1988/89:KU29) till ett tidigare uttalande om att de gällande formerna för firandet av nationaldagen/svenska flaggens dag gav tillräckligt utrymme för att markera nationaldagens betydelse i det svenska samhället.

Frågan om nationaldagen som allmän helgdag har därefter behandlats av utskottet vid flera tillfällen. Vid riksmötet 1991/92 ansåg utskottet (bet. 1991/92:KU9), som var medvetet om att införande av ytterligare en helgdag bl.a. hade ekonomiska aspekter, att frågan på lämpligt sätt borde bli föremål för utredning.

Regeringen tillsatte i september 1993 en utredning med syfte att utreda förutsättningarna för att göra nationaldagen den 6 juni till helgdag. Enligt direktiven (dir. 1993:104) var det av vikt att utredningen särskilt studerade de ekonomiska konsekvenserna som inrättandet av en ny helgdag skulle få, såväl för den offentliga sektorn som för näringslivet och övriga delar av samhället. I utredarens uppdrag låg också att undersöka konsekvenserna, ekonomiska och andra, av att inrätta nationaldagen som helgdag på bekostnad av någon nu existerande allmän helgdag.

Utredaren föreslog i sitt betänkande (SOU 1994:58) att nationaldagen den 6 juni blir allmän helgdag samtidigt som annandag pingst upphör att vara helgdag. Utredaren hade kommit fram till denna slutsats dels genom att studera de ekonomiska konsekvenserna av ytterligare en helgdag, dels genom att beakta folkliga och kyrkliga traditioner. Sammanfattningsvis angav utredaren att om man införde nationaldagen som en helgdag, utan att ändra något annat, skulle det medföra ett årligt inkomstbortfall inom tillverkningsindustrin på omkring 0,3 % i genomsnitt. Bruttonationalprodukten skulle minska med mellan 0,2 och 0,3 %, dvs. mellan tre och fyra miljarder kronor baserat på 1992 års produktion. Utredaren anförde att det inte kunde anses rimligt att i dagens ekonomiska läge införa ytterligare en helgdag. Om nationaldagen skall bli helgdag borde en befintlig helgdag tas bort eller flyttas. Som möjliga alternativ i utredningen diskuterades att första maj, trettandedag jul, Kristi himmelfärdsdag eller annandag pingst upphörde att vara helgdag. I valet mellan de aktuella helgdagarna fann utredaren, med beaktande av ekonomiska, teologiska och sociala aspekter, att annandag pingst var den helgdag som framstod som minst olämplig att ta bort.

I budgetpropositionen 1994/95:100 bil. 3 s. 14 angav regeringen att tanken att göra nationaldagen till helgdag inte borde fullföljas.

Konstitutionsutskottet behandlade i betänkande 1995/96:KU11 motioner om nationaldagen som helgdag. Enligt utskottets mening gav de gällande formerna för firande av nationaldagen och svenska flaggens dag den 6 juni tillräckligt utrymme för att markera denna dags betydelse i det svenska samhället. Motionerna avslogs. Detta ställningstagande vidhölls vid behandlingen av motioner i ämnet under 1997/98 års riksmöte (1997/98:KU9 s. 5–6).

Utskottet vidhåller sin tidigare bedömning att de gällande formerna för firande av nationaldagen och svenska flaggans dag den 6 juni ger tillräckligt utrymme för att markera denna dags betydelse i det svenska samhället. Motionerna K246 (m), 1999/2000:K240 (kd) och K278 (kd) avstyrks.

Även förslaget i motion 1998/99:K202 (v) att göra den internationella kvinnodagen till allmän helgdag avstyrks.

Ordensväsendet

Motioner

I motion 1999/2000:K241 av Inger Davidson (kd) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att ordensreformen från 1974 skall upphävas (yrkande 1). Vidare bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts om att en översyn av hela det statliga belöningsystemet bör genomföras (yrkande 2).

Motionären erinrar om att sedan den 1 januari 1975 delas inte längre ut några riddarordnar till svenska medborgare. Endast utländska medborgare har möjlighet att komma i fråga. Detta bör enligt motionären ändras. Ett framgångsrikt arbete som haft stor betydelse för många människors liv och kanske för hela samhället förtjänar uppskattning. Att alla inte kan komma ifråga borde inte vara en tillräcklig anledning att helt och hållet avstå från att belöna och uppmuntra välförtjänta svenska medborgare inom olika samhällssektorer.

Ordensreformen från 1974 bör enligt motionärens mening upphävas. Det innebär följande:

- Serafimerorden och Nordstjärneorden med Nordstjärnemedaljen utdelas till svenska medborgare,
- Svärdsorden och Vasaorden öppnas (har vilat sedan 1975),
- Svärds- och Vasatecknet utdelas (har vilat sedan 1975).

I motion 1999/2000:K243 av Cristina Husmark Pehrsson m.fl. (m) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en översyn av hela det officiella belöningsystemet och därmed också ordnar och medaljer.

Enligt motionen behöver det göras en översyn av det officiella belöningsystemet. Utgångspunkten för en sådan översyn bör vara att belöningsystemet skall vara präglad av vår tids demokratiska samhällssyn. Det får därför inte utesluta vissa samhällssektorer, personer eller personalkategorier eller enbart ta hänsyn till tjänsteställning och ålder. Det bör i stället framför allt syfta till att komplettera befintliga system genom att göra det möjligt för det allmänna att officiellt belöna och uppmuntra var och en som gjort en uppskattad insats.

Erfarenheterna under de snart tjugofem år som gått sedan belöningsystemet förändrades är enligt motionen att det finns ett stort behov av att belöna personer för medborgerliga insatser. Regeringens medalj Illis Quorum används i ökad utsträckning som belöning för insatser på skilda samhällsområ-

den och delas ut på initiativ av enskilda statsråd utan att följa någon övergripande plan. Någon lämplig belöningsform för särskilda kategorier som gjort berömvärda insatser vid internationella fredsbevarande eller humanitära insatser finns inte heller enligt motionen.

Motionärerna anser att det finns ett behov av att belöna vilket syns inte minst i utnyttjandet av H.M. Konungens medalj och den medalj som utdelas av regeringen. Samtidigt har nya medaljer instiftats av bl.a. utrikesförvaltningen och försvarsmakten.

Det svenska officiella belöningsystemet kan enligt motionen således uppfattas som otillräckligt och överskådligt, och det är också otidsenligt genom att det inte likställer svenska och utländska medborgare.

I motion 1999/2000:K284 av Amanda Agestav (kd) och Magnus Jacobsson (kd) hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag till ett reformerat offentligt belöningsystem.

Motionärerna framhåller att ordnar i alla tider har varit ett sätt för en stat att belöna sina medborgare för viktiga och betydelsefulla insatser. Från början fungerade ordnar som en furstes sätt att visa uppskattning och var ofta förknippade med särskilda förmåner. I modern tid har dock ordnar endast inneburit att en enskild medborgare erhållit bevis för statens tacksamhet. Det finns många medborgare i vårt land som gör förtjänstfulla insatser för riket. Att ge dem ett offentligt erkännande är viktigt.

I Sverige togs möjligheten för rikets statschef att utdela ordnar bort i och med den nya grundlagen 1974. Den socialdemokratiska majoriteten ansåg att ordensväsendet var ett förlegat och odemokratiskt belöningsystem som tillhörde det förgångna. Det märkliga i detta sammanhang var dock att utländska medborgare inte ansågs omfattas av de socialistiska jämlikhetssträvandena. Ordnar delas nämligen fortfarande ut till medborgare i andra länder. Den andra underligheten är att de tidigare ordnarna ersattes av ett medaljssystem. Förtjänta svenska medborgare får i dag av konungen medaljer av olika slag.

Enligt motionen kompletterar ordnarna och medaljerna varandra men har olika uppgifter att fylla i ett integrerat offentligt belöningsystem. Behovet för statsmakten att visa uppskattning finns således kvar, samtidigt som formerna för detta är minst sagt torftiga.

Motionärerna anser att vi nu bör ta steget helt ut och återigen förläna även svenska medborgare de kungliga ordnarna. I dag finns i princip endast två kungliga ordnar kvar. Det är den förnämsta av dem alla, Serafimerorden, som i princip endast tilldelas medlemmar av kungliga familjer och prominenta statschefer. Den andra är Nordstjärneorden, som delas ut i ”parti och minut” på svenska statsbesök och vid statsbesök i riket. De två andra ordnarna, den välkända Vasaorden och den mindre kända Svärdsorden, som i princip endast gavs till officerare, avskaffades helt 1975. Dessa ordnar bör enligt motionen återupprättas.

Enligt motionen bör en översyn göras med anlitande av historisk expertis. Därefter bör ett förslag framläggas till ett återinförande av ett offentligt belöningsystem, som också bör avse svenska medborgare.

Det svenska ordensväsendet reformerades år 1975. Då upphörde möjligheten att tilldela svenska medborgare ordensutmärkelse (se prop. 1973:91, KU27). Av Kungl. Maj:ts ordenskungörelse (1974:768) framgår att utländsk statschef eller därmed jämställd kan tilldelas utmärkelse inom Kungl. Serafimerorden och att utländsk medborgare eller statslös bosatt utom riket kan tilldelas utmärkelse inom Kungl. Nordstjärneorden på grund av personliga insatser för Sverige eller för svenskt intresse.

Det finns fyra svenska riddarordnar, nämligen Serafimer-, Svärds-, Nordstjärne- och Vasaordnarna. Som sammanfattande beteckning brukar användas Kungl. Maj:ts orden. Serafimerorden består av endast en klass och var tidigare avsedd som belöning ”för dem, vilka genom sina tjänster till Konung och fädernesland gjort sig högst förtjänta och således blivit värdiga att bekläda rikets högsta ämbeten”. Serafimerorden kan ges till utländsk statschef eller därmed jämställd. Tidigare gällde att de svenska Serafimeriddarnas antal inte fick överstiga 32. Inom denna orden finns alltsedan tillkomsten en Serafimermedalj, tidigare avsedd att förlänas ”personer som gjort sig synnerligen förtjänta genom verksam vård om fattiga”.

Svärdsorden utdelas inte längre. Den var avsedd som en belöning ”för gagnande och långvarig verksamhet” inom krigsmakten. Inom Svärdsorden finns fem grader, ett Svärdsstecken för underofficer och en Svärdsmedalj för ”manskap”.

Nordstjärneorden var tidigare avsedd som belöning ”för medborgerliga förtjänster, för ämbets- eller tjänstemannagärning, för vetenskaper, vittra, lärda och nyttiga arbeten samt för nya och gagneliga inrättningar”. Den kan numera förlänas utländsk medborgare på grund av personliga insatser för Sverige eller för svenskt intresse. Inom Nordstjärneorden finns fem grader.

Vasaorden slutligen var avsedd som belöning ”för förtjänster om jordbruk, bergshantering, konst, handel, industri, hantverk och undervisning, för nyttiga skrifter i dessa ämnen samt för väl förrättade allmänna värv och uppdrag”. Inom Vasaorden fanns fem grader samt ett Vasastecken och en Vasamedalj. I likhet med Svärdsorden utdelas inte längre Vasaorden.

Antalet innehavare av Svärds-, Nordstjärne- och Vasaordnarna, som är svenska medborgare, var 1992 omkring 15 000. Nordstjärneorden delas årligen ut till 200–300 utländska medborgare.

För närvarande gäller följande i fråga om medaljer: H.M. Konungen delar ut fem medaljer. Serafimermedaljen delas ut till personer som genom humanitär eller allmänt samhällsgagnande gärning gjort sig synnerligen förtjänta. Denna medalj, som förekommer i en storlek, utdelas mycket sparsamt. H.M. Konungens medalj utdelas som särskild utmärkelse för framstående insatser inom Sverige eller inom hovet för lång och trogen tjänst. Denna medalj finns i flera storlekar och med olika bandfärg. Litteris et Artibus, som finns i förgyllt silver i en storlek, förlänas för litterära och konstnärliga förtjänster till i genomsnitt 4–6 personer om året. Prins Eugen-medaljen, som finns i en storlek i förgyllt silver, tilldelas konstnärer och enligt bestämmelserna får högst tre medaljer om året tillfalla svenskar och högst en medalj om året medborgare i vart och ett av de nordiska länderna. Prins Carl-medaljen, i en

storlek i förgyllt silver, utdelas till högst en person om året för särskilt gagnande nationell eller internationell humanitär verksamhet. – Medaljärendena handhas av Riksmarskalkämbetet.

De statliga medaljer som kommer i fråga är bl.a. utmärkelsen För nit och redlighet i rikets tjänst, som enligt huvudregeln tilldelas den som varit anställd i staten minst 30 år. Utmärkelsen kan efter den anställdes önskan ges som konstglas, medalj eller ur; alla med inskription. Medaljen Illis Quorum meruere labores har kommit att förlänas som erkänsla för personliga insatser för kulturella, vetenskapliga och andra allmännyttiga ändamål. Medaljen förekommer i guld i fyra storlekar och förlänas endast ett fåtal personer varje år. Medaljen För medborgerlig förtjänst var under en tid främst avsedd för kommunala förtroendemän men har också delats ut som belöning för mer allmänna samhällsinsatser. Denna medalj förekommer i guld i fyra storlekar och i silver i en storlek. Även denna medalj har endast delats ut till ett fåtal personer om året. Vidare utdelas medaljen För berömliga gärningar till personer som genom rådhighet och stort personligt mod räddar livet på en människa i livsfara. Den finns i guld i två storlekar och i silver i en storlek. Sedan 1944 har den delats ut vid 18 tillfällen. Slutligen skall nämnas medaljen För omsorgsfull revård som förlänas företrädare för renskötseln och har delats ut två gånger under 1980-talet. Den förekommer i guld i en storlek och i silver i en storlek.

Tidigare behandling

Riksdagen har sedan år 1986 återkommande avslagit motioner om ett reformerat ordens- och medaljväsende samt vissa andra frågor rörande det offentliga belöningssystemet. Vid utskottets behandling under riksmötet 1992/93 av motioner med bl.a. samma syfte som de nu aktuella, lämnade utskottet (bet. 1992/93:KU7) en ingående redovisning för det nuvarande ordensväsendet och den reformering härav som skedde år 1975. I betänkandet redogjordes också för riksdagens tidigare ställningstaganden i frågan. Utskottet erinrade om att 1975 års reformering av det svenska belöningssystemet föregicks av ett grundligt beredningsarbete och att konstitutionsutskottet (bet. 1973:KU27) framhöll att det belöningssystem som då tillämpades återspeglade en gången tids samhällssyn genom att ge uttryck för värderingar av samhällsinsatser enbart med hänsyn till tjänsteställning. Vidare framhölls att ordnarna inte kunde anses fylla sin uppgift när det gällde att belöna viktiga samhällsinsatser. Reformen stöddes också av de personalorganisationer som företrädde det övervägande antalet statsanställda. Det argument som låg till grund för reformen hade enligt utskottets mening fortfarande viss tyngd. Mot denna bakgrund borde enligt utskottet en översyn av det offentliga belöningssystemet avvaktas intill dess det tydligare visats att ett mer utvecklat belöningssystem skulle kunna fylla sin uppgift. Mot bakgrund av det anförda avstyrkte utskottet motionerna.

Detta ställningstagande har sedan upprepats vid utskottets behandling av denna fråga under 1990-talet (se 1993/94:KU4, 1994/95:KU16, 1997/98:KU9).

Utskottet vill framhålla att de argument som bar upp 1975 års reform alltså har giltighet. Motionerna 1999/2000:K241 (kd), K243 (m) och K284 (kd) avstyrks av utskottet.

Flaggor och flaggning

Motioner

I motion 1998/99:K215 av Bertil Persson (m) föreslås att riksdagen beslutar att använda EU-flaggan i anslutning till riksdagsbyggnaderna i enlighet med vad som anförts i motionen (yrkande 1).

Enligt motionären finns det all anledning att på olika sätt öka medvetenheten om och stoltheten över vårt medlemskap i EU. Ett sätt är att riksdagen i anslutning till riksdagsbyggnaderna även använder EU-flaggan.

I motion 1998/99:K218 av Lars Björkman (m) och Elizabeth Nyström (m) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stärkandet av den svenska nationalismen.

Det fortsatta arbetet att stärka nationalismen kan och bör enligt motionärerna inledas i Sveriges riksdag. En möjlig väg är att förse riksdagens talarstol med en inskription, SVERIGES RIKSDAG, och samtidigt placera en svensk flagga så att den naturligt inramar talaren och samtidigt hamnar inom TV-kamerornas fokus när sändningar från kammaren pågår.

I motion 1999/2000:K208 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m) hemställs att riksdagen beslutar om sådant flaggarrangemang i plenisalen att den svenska flaggan placeras i anslutning till talarstolen i enlighet med vad som anförts i motionen.

Motionären framhåller att kammarens talarstol är ett ofta förekommande inslag i medierna då debatter och viktiga samhällsfrågor från Sveriges riksdag skall refereras. Sveriges riksdag har numera en svensk flagga uppe i ett hörn långt borta från talarstolen. Det vore enligt motionären en fördel om man varje gång ett inslag från kammarens talarstol visades direkt kunde se att det var från Sveriges riksdag. Motionären föreslår därför att det vid kammarens talarstol sätts upp en svensk flagga.

I motion 1999/2000:K270 av Ulla Hoffmann (v) och Kenneth Kvist (v) hemställs att riksdagen uppdrar åt riksdagens förvaltningsstyrelse att omförhandla överenskommelsen om ordningsföljden mellan slottet, riksdagen och Regeringskansliet när det gäller flagghissning.

I ett statskick där riksdagen sägs vara folkets främsta företrädare bör enligt motionärernas mening riksdagen leda flaggningen. Motionärerna framhåller att enligt en gammal muntlig överenskommelse hissas emellertid vid allmänna flaggdagar slottets flagga först, sedan riksdagens och därefter Regeringskansliets. Enligt motionärernas mening bör ordningsföljden vara: riksdagens flagga, den av riksdagen utsedda regeringens flagga och – med visad respekt för demokratins seger och institutioner – först därefter den i statsförvaltningen feodala relikens – hovets – flagga.

I motion 1999/2000:K275 av Lars Tobisson (m) hemställs om ökad användning av Europaflaggan och EU-symbolen i offentliga sammanhang (yrkande 1).

Motionären framhåller att Europaflaggan med tolv gula stjärnor på blå botten blev symbol för Europarådet 1955. Sedan 1986 fyller den samma roll för det samarbete som nu bedrivs inom EU. Flaggning och annat utnyttjande av symbolen får enligt motionären ses som uttryck för den samhörighet som växer sig allt starkare mellan medborgarna i europeiska länder.

Samhörighet kan enligt motionären naturligtvis inte beordras fram genom politiska beslut eller lagstiftning. Ytterst måste den känslan växa fram hos människorna själva, och det är de som väljer att ge uttryck för sin tillhörighet till en större grupp – det kan ske genom t.ex. ett klubbmärke, en partinål eller en flagga.

Motionären anser det därför naturligt om staten går före med gott exempel och låter berörda myndigheter flagga på offentliga byggnader med både den svenska flaggan och Europaflaggan. Likaledes finns det skäl att, när EU är med och finansierar ett projekt, göra detta tydligt genom angivande av symbolen.

I motion 1999/2000:K294 av Helena Bargholtz (fp) hemställs att riksdagen som sin mening ger talmanskonferensen till känna vad i motionen anförts om att placera en EU-flagga i riksdagens plenisal. Enligt motionären bör EU:s flagga finnas i plenisalen för att markera den stora och viktiga betydelsen av Sveriges medlemskap i unionen.

Gällande regler

Från riksdagens EU-upplysning har inhämtats följande.

Användning av Europaflaggan

Det finns inga särskilda EU-regler som styr användningen av Europaflaggan utan flaggan kan användas inom ramen för de eventuella begränsningar som nationell lagstiftning uppställer.

Det finns ingen svensk lagstiftning som reglerar användningen av Europaflaggan. Riksdagen och regeringen flaggar med Europaflaggan vid *officiella* besök från någon av EU:s institutioner.

Användning av EU-symbolen i offentliga sammanhang

Enligt kommissionens beslut av den 31 maj 1994 om de informations- och publicitetsåtgärder som skall genomföras av medlemsstaterna i fråga om stöd från strukturfonderna och Fonden för fiskets utveckling (FFU) slås fast att bidragsmottagare på olika sätt är skyldiga att informera om att finansiellt stöd erhållits från gemenskapen.

I beslutet hänvisas till rådets förordning (EEG) nr 4253/88 i vilken det anges (artikel 32.2) att det organ som ansvarar för genomförandet av en åtgärd som finansieras med stöd från gemenskapen skall säkerställa att lämplig publicitet ges åt åtgärden i syfte att uppmärksamma potentiella stödmottagare och branschorganisationer på de tillfällen som erbjuds genom åtgärden

och göra allmänheten medveten om den roll som gemenskapen har i samband med åtgärden.

Informationskravet omfattar åtgärder som får stöd från Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden, utvecklingssektionen vid Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket eller Fonden för fiskets utveckling.

Det är de nationella, regionala och lokala myndigheter som ansvarar för genomförandet av gemenskapens olika stödformer som ansvarar för publiciteten. För investeringar i infrastruktur som når över ett visst gränsvärde krävs att skyltar sätts upp på de aktuella platserna. För andra typer av investeringar samt för delfinansierade utbildnings- och sysselsättningsåtgärder krävs "åtgärder för att göra potentiella stödmottagare och allmänheten medvetna om gemenskapsstödet". Det anges inte närmare hur dessa skall utformas, men det sker i praktiken i regel med skyltning och genom att projektanordnare använder EU:s logotyp på affischer, broschyrer, videofilmer och liknande, som har med projekten att göra. Då det i projektsamarbetet utvecklas en konkret produkt (t.ex. ett skriftligt arbete) finns det i de flesta fall krav på att det på produkten tydligt anges att den har utvecklats med EU-stöd.

De behöriga myndigheterna skall också på andra sätt informera både medierna och allmänheten om strukturåtgärder som medfinansieras av gemenskapen. Gemenskapens bidrag skall klart framgå av denna information, bl.a. genom att EU-flaggan och/eller EU-logotypen används under seminarier och konferenser samt att information om gemenskapens deltagande finns på broschyrer och foldrar.

Utskottets bedömning

I en motion begärs ökad användning av Europaflaggan och EU-symbolen i offentliga sammanhang. Berörda myndigheter bör enligt motionen flagga på offentliga myndigheter med både den svenska flaggan och Europaflaggan. EU-symbolen bör användas för att markera att EU deltar i finansieringen av ett projekt.

Som framgår av den redovisning som lämnats ovan finns redan i dag EU-regler som slår fast att bidragsmottagare på olika sätt är skyldiga att informera om att finansiellt stöd erhållits från gemenskapen. Det organ som ansvarar för genomförandet skall säkerställa att lämplig publicitet ges åt åtgärden. Informationskravet omfattar åtgärder som får stöd från Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden, utvecklingssektionen vid Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket eller Fonden för fiskets utveckling. Det anges inte närmare hur informationen skall utformas men det sker i praktiken i regel med skyltning och genom att projektanordnare använder EU:s logotyp på affischer, broschyrer, videofilmer och liknande.

Motionens krav är således i denna del tillgodosett genom existerande EU-regler.

Beträffande användningen av EU-flaggan finns inga särskilda EU-regler och inte heller några nationella regler.

Utskottet vill i sammanhanget framhålla att någon plikt att flagga med svenska flaggan för närvarande inte föreligger för statliga myndigheter och institutioner utanför Försvarmakten. Varje civil myndighet får själv utifrån praktiska och andra överväganden avgöra i vilken utsträckning seden att flagga på de allmänna flaggdagarna lämpligen kan upprätthållas (se prop. 1981/82:109 s. 12).

Enligt utskottet bör flaggningen på statliga byggnader även i fortsättningen avgöras av de statliga myndigheterna och institutionerna själva. Motion K275 yrkande 1 (m) avstyrks.

I några av motionerna föreslås att den svenska flaggan skall placeras mer centralt i riksdagens plenisal, t.ex. i anslutning till talarstolen. Önskemål finns också i ett par motioner om placering av en EU-flagga i plenisalen och att EU-flaggan skall användas i anslutning till riksdagsbyggnaderna.

Utskottet anser att det får ankomma på talmannen att besluta om utsmyckningen av plenisalen och om flaggningen i och i anslutning till Riksdagshuset. Med det anförda avstyrks motionerna 1998/99:K215 (m), K218 (m), 1999/2000:K208 (m) och K294 (fp).

I en annan motion behandlas ordningsföljden mellan slottet, riksdagen och Regeringskansliet när det gäller flagghissning.

Enligt utskottet är denna fråga inte av det slaget att riksdagen bör fatta beslut i den. Motion 1999/2000:K270 (v) avstyrks.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *nationaldagen som helgdag*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:K246, 1999/2000:K240 och 1999/2000:K278,

res. 1 (m, kd, c, fp)

2. beträffande *internationella kvinnodagen som helgdag*
att riksdagen avslår motion 1998/99:K202,

res. 2 (v)

3. beträffande *ordensväsendet*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:K241, 1999/2000:K243 och 1999/2000:K284,

res. 3 (m, kd)

4. beträffande *användning av Europaflaggan och EU-symbolen*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:K275 yrkande 1,

5. beträffande *flaggning i och i anslutning till riksdagsbyggnaderna*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:K215 yrkande 1, 1998/99:K218, 1999/2000:K208 och 1999/2000:K294,

res. 4 (fp)

6. beträffande *ordningsföljden vid flagghissning*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:K270.

På konstitutionsutskottets vägnar

Per Unckel

I beslutet har deltagit: Per Unckel (m), Göran Magnusson (s), Barbro Hietala Nordlund (s), Kenneth Kvist (v), Ingvar Svensson (kd), Mats Berglind (s), Inger René (m), Kerstin Kristiansson Karlstedt (s), Tommy Waidelich (s), Nils Fredrik Aurelius (m), Per Lager (mp), Åsa Torstensson (c), Helena Bargholtz (fp), Kenth Högström (s) och Magda Ayoub (kd).

Reservationer

1. Nationaldagen som helgdag (mom. 1)

Per Unckel (m), Ingvar Svensson (kd), Inger René (m), Nils Fredrik Aurelius (m), Åsa Torstensson (c), Helena Bargholtz (fp) och Magda Ayoub (kd) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 5 börjar med "Utskottet vidhåller" och slutar med "K278 (kd) avstyrks" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening bör nationaldagen ges ett större symbolvärde än vad den har i dag. Utskottet delar därför flera motionärers uppfattning att nationaldagen bör göras till allmän helgdag. Samtidigt bör förslagsvis anandag pingst upphöra att vara allmän helgdag. Med bifall till motionerna 1998/99:K246 (m), 1999/2000:K240 (kd) och 1999/2000:K278 (kd) bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anför.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *nationaldagen som helgdag*
att riksdagen med bifall till motionerna 1998/99:K246, 1999/2000:K240 och 1999/2000:K278 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

2. Internationella kvinnodagen som helgdag (mom. 2)

Kenneth Kvist (v) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 5 börjar med "Även förslaget" och slutar med "helgdag avstyrks" bort ha följande lydelse:

År 1980 proklamerade FN den 8 mars som internationell kvinnodag. Det innebär att år 2000 har den 8 mars i tjugo år haft officiell status som den dag då kvinnor världen över samlas och gör manifestationer. Många kvinnor är dock förhindrade att delta i de evenemang som anordnas på den internation-

ella kvinnodagen därför att den oftast infaller på en arbetsdag. 15 andra länder har redan beslutat att göra den 8 mars till helgdag. Utskottet anser att Sverige bör vara ytterligare ett land bland dessa. Ett beslut om att den 8 mars skall vara helgdag skulle enligt utskottet vara en viktig markering av Sverige som ett land som strävar efter jämställdhet. Utskottet tillstyrker således motion 1998/99:K202 (v).

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *internationella kvinnodagen som helgdag*
att riksdagen med bifall till motion 1998/99:K202 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. Ordensväsendet (mom. 3)

Per Unckel (m), Ingvar Svensson (kd), Inger René (m), Nils Fredrik Aurelius (m) och Magda Ayoub (kd) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 9 börjar med ”Utskottet vill” och slutar med ”av utskottet” bort ha följande lydelse:

Vid den reform av det svenska ordensväsendet som genomfördes 1975 upphörde möjligheten att tilldela svenska medborgare ordensutmärkelser. Utskottet anser att erfarenheterna sedan 1975 talar för att det finns ett behov av ett mer nyanserat offentligt belöningssystem än det nuvarande. Av betydelse i sammanhanget är de ökade internationella kontakterna. Ett officiellt ordensväsende som omfattar egna medborgare finns i nästan alla övriga länder i Europa. Enligt utskottets mening finns det sålunda anledning att göra en översyn av det nuvarande belöningssystemet och utreda om detta fyller statens behov av att på ett tillfredsställande sätt kunna hedra och belöna personer som på olika sätt gjort särskilt förtjänstfulla insatser. Med bifall till motionerna 1999/2000:K241 (kd), 1999/2000:K243 (m) och 1999/2000:K284 (kd) bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *ordensväsendet*
att riksdagen med bifall till motionerna 1999/2000:K241, 1999/2000:K243 och 1999/2000:K284 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

4. Flaggning i och i anslutning till riksdagsbyggnaderna (mom. 5)

Helena Bargholtz (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar med ”Utskottet anser” och slutar med ”och K294 (fp)” bort ha följande lydelse:

Enligt utskottet bör EU:s flagga finnas i plenisalen för att markera den stora och viktiga betydelsen av Sveriges medlemskap i unionen. Utskottet

tillstyrker motion 1999/2000:K294 (fp) och avstyrker motionerna 1999/2000:KU18
1998/99:K215 (m), K218 (m) och 1999/2000:K208 (m).

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *flaggning i och i anslutning till riksdagsbyggnaderna* att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:K294 och med avslag på motionerna 1998/99:K215 yrkande 1, 1998/99:K218 och 1999/2000:K208 som sin mening ger talmanskonferensen till känna vad utskottet anför,

Särskilt yttrande

Användning av Europaflaggan och EU-symbolen (mom. 4)

Per Unckel (m), Inger René (m) och Nils Fredrik Aurelius (m) anför:

Flaggning och annat utnyttjande av symbolen får ses som uttryck för den samhörighet som växer sig allt starkare mellan medborgarna i europeiska länder. Vi anser det därför naturligt om staten går före med gott exempel och låter berörda myndigheter flagga på offentliga byggnader med både den svenska flaggan och Europaflaggan.

Sammanfattning.....	1
Motionerna	1
Utskottet	2
Helgdagar.....	2
Motioner.....	2
Gällande ordning.....	3
Tidigare behandling	4
Utskottets bedömning.....	5
Ordensväsendet.....	5
Motioner.....	5
Gällande ordning.....	7
Tidigare behandling	8
Utskottets bedömning.....	9
Flaggor och flaggning	9
Motioner.....	9
Gällande regler	10
Användning av Europaflaggan	10
Användning av EU-symbolen i offentliga sammanhang	10
Utskottets bedömning.....	11
Hemställan	12
Reservationer.....	13
1. Nationaldagen som helgdag (mom. 1)	13
2. Internationella kvinnodagen som helgdag (mom. 2).....	13
3. Ordensväsendet (mom. 3)	14
4. Flaggning i och i anslutning till riksdagsbyggnaderna (mom. 5)...	14
Särskilt yttrande.....	15
Användning av Europaflaggan och EU-symbolen (mom. 4).....	15